

Örsi Julianna

A LACZKA CSALÁD TÖRTÉNETE I.*

I. A LACZKA CSALÁD EREDETE

Előljáróban el kell mondanunk, hogy a Laczka család történetének kutatására egyik kiemelkedő tagja, Laczka János életének és társadalmi háttérének felgöngyölítése inspirált. Laczka János ugyanis fiatal korában Bessenyei György környezetében élt, majd visszatérülve a Nagykunságba komoly politikai-szakmai pályát futott be.

A Laczka család eredetéről ma még keveset tudunk. A különböző feljegyzések a család ősi fészket *Zemplén megyébe* helyezi. Ezt látszik megerősíteni az is, hogy a nemesség igazoltatása során ősüknek Laczka Andrást nevezik meg. *Laczka András 1647-ben kapott nemeslevelet* III. Ferdinándtól, melyet Zemplén megyében ki is hirdettek. Igaz ugyan, hogy ezt a nemesség igazoltatásakor a 19. század elején nem fogadták el hitelesnek, de gyakorlatilag ugyanezen okiratra is hivatkozva kapott nemességet Laczka János és Ferenc 1808-ban (melyet 1818-ban hirdettek ki), majd 1848-ban Laczka Ferenc II.

Hogy őshonos volt-e a család Zemplén megyében vagy sem, arra eddig nem sikerült adatot találnunk.

1.) A családnév előfordulása és értelmezése

A Lacka családnév a Lácló (László) régi egyházi személynév rövidüléséből és a „-ka” becéző képzőből alakult ki. Azonos szótőre (Lac) több formája vezethető vissza (Lac, Lacz, Laca, Lácai, Lacfi, Lacházi, Laci, Láci, Lack, Lacka, Lackfi, Lacki, Lackó, Lackos, Lácló, Láclófi, Lacó, Lacók. E típusú nevek a 15. századtól fordulnak elő szerte az országban. Ha csak a Lacka és a Lackó formára rövidítjük le a vizsgálódásunkat, akkor megállapíthatjuk, hogy néhány 15. századi adat után a 16. majd a 17. században szaporodik meg az írásos forrásokban megőrződött nevek száma. A legtöbb adat Erdélyből és a Felvidékről származik, de a Dunántúli előfordulás is rögzítve van.¹ Egy Laczkó falut Hont megyében találunk, melyről azt írja Fényes Elek a 19. század közepén, hogy a Bozóki uradalomhoz tartozik (Selmeczhez 6 óra járásnyira) és katolikus szlovák lakossága van.² Nekünk azonban egy református család származáshelyét kellene lokalizálnunk. Az eredeti nemesi levél keltezéséhez közelebb álló adatokat próbáljuk meg szemügyre venni.

* Jelen írás az Örsi Julianna: *Laczka János élete és kapcsolata nagykunsági környezetével* című tanulmány első részlete. A további részleteket a következő számunkban jelentetjük meg.

1 Kázmér Miklós: *Régi magyar családnevek szótára* XIV–XVII. század. Bp. 1993. 658–670. p. alapján

2 Fényes Elek: *Magyarország geographiai szótára* II. k. Bp. 1851. (utánnyomás 1984.) 4. p.

3 Thury Etele: *Kis Bertalan és Muzsay Gergely dunántúli ág. hitv. ev. püspökök egyházlátogatási jegyzőkönyve 1631–1654.* In: *Stromp László (szerk.): Magyar Protestáns Egyháztörténeti Adattár* VI. évf. 1907. (11–193) 70. p.

1654-ben a dunántúli evangélikus püspökök egyházlátogatása során Farádon (Sopron megye) jegyezték fel Laczko Andreas Trenceniensis iskolamester nevét.³ A Wittenbergben tanuló magyar diákok között 1608-ban találjuk Matheus Latzko Szepsinus, senior L.V. (azaz Szepesi Laczko Máté protestáns tanuló Wittenbergben) nevét.⁴ Őt a történettudomány is számon tartja, hiszen krónikája a Bocskai felkelés hiteles leírása. Szepesi Laczko Máté Lóránfi Mihály udvari fogalmazója, majd 1614-től Erdőbényén református lelkész.⁵

1630-ban egy Laczko Máté neve Gömör megyében is szerepel.⁶ 1601-ben Joannes Laczko a Terebesi uradalom jegyzékében található.⁷ 1639-ben Latzko István I. Rákóczi György birtokán élt.⁸ 1670-ben Lacko György szerepel.⁹ 1674-ben a Nagyszombati főiskolába járt Joannes Laczko.¹⁰

A Zemplén megyei nemesi összeírásokban Migléczen és Zemplénben találtunk Laczko nevűt. 1664-ben Latzko Mihály mint nemtelen szerepel (ignobilis portam actu Solventes), 1705-ben a vagyonadót fizetők között ugyancsak ott van Mich. Laczko Miglétz possessión.¹¹ Az 1725. évi nemesi összeírásban több Zemplén megyei településen is szerepel ez a családnév. Miglészen Laczko Mihály még mindig megtalálható fiaival és felnőtt testvéreivel. Ugyanakkor Zemplén nevű településen (Oppidum) több Laczko nevű famíliával is találkozunk. Ferenc és János földdel, állattal, szőlővel bíró egyének. Egy másik összeíró Laczko Jánost, Latzko Gyurkát és Toth Laczkot is összeírta ezen a településen.¹² A család valószínűleg tovább él a településen, mivel 1805-ben „Mező Zemplén Városának ... Fő Birája Latzko János.”¹³ A Sárospataki Kollégium levéltárában őrzött legrégebbi egyházlátogatási jegyzőkönyvben 1671-ben Laczko Mátyás nevét a Zemplén megyei Vecse faluban írták fel, akinél 2 Fl. (florens) pénze van az eklézsiának. 1670-ben a borsodi Zilizen református lelkész (Pastor Rf) D. Andr. Latzkai. (Laszkai, Liszikai?). Más bejegyzés szerint Zemplén településen van egy hasonló nevű pap.¹⁴ A Zemplén megyei egyházlátogatási jegyzőkönyvben Kiskövesd leírásánál találunk 1739-ben egy „Aedilis (egyházfi) Joh. Latzko” nevű személyt.¹⁵

4 Asztalos Miklós: A Wittenbergi egyetem magyarországi hallgatói .In: Protestáns Egyháztörténeti Adattár XII–XIV.évf. 30. p.

5 Szepesi Laczko Máté krónikája 1521–1624. Megjelent: Mikó Imre: Erdélyi történelmi adatok III. kötet. Kolozsvár. Az eredetű a Teleki Tékában őrzik Marosvásárhelyen.

6 Kázmér Miklós: Régi magyar családnévek szótára XIV–XVII. század. Bp. 1993. 659. p.

7 Kázmér Miklós: Régi magyar családnévek szótára XIV–XVII. század. Bp. 1993. 659. p.

8 Kázmér Miklós: Régi magyar családnévek szótára XIV–XVII. század. Bp. 1993. 659. p.

9 Magyar nyelv (XLV. évf.) 1949. 212. p.

10 Kázmér Miklós: Régi magyar családnévek szótára XIV–XVII. század. Bp. 1993. 659. p.

11 Nemesi hozzájárulással kapcsolatos összeírás 1664-1797. IV. 1005/e. Borsod-Abauj-Zemplén (a továbbiakban: BAZ) megyei Levéltár Sátoraljaújhelyi Fiókja

12 Nemesi összeírások 1725. BAZ megyei Levéltár Sátoraljaújhelyi fiókja. IV. 1005/e

13 A Felső Zemplényi és Ungi egyesült Esperesi Megyében lévő azon húsz Ekklesiának, melyek ez előtt az Alsó Zemplényi Esperesi Megyéhez ...voltak csatolva Fundacionális Beírások .... Liszky Sámuel által. Református Egyház Levéltára, Sárospatak K.G. 6. IV. 7. 67. p.

14 A sárospataki egyházlátogatási jegyzőkönyvben 1669-ben Zemplénben Pastor Eccla Andreas Liszkai (Protocollum Vent. Zempleniensis 1653–1670), 1670-ben Ugyanott Pastor Rf. D. Andr. Laszkai (vagy Latzkai) (Protocollum Vent. Zempleniensis 1661–1800. 24. p.), 1671-ben ugyancsak Zemplénben Minist. R. D. Adreas Liszkai (Protocollum Visit. Zempleniensis 1661–1800. 541. p.) Református Egyház Levéltára, Sárospatak

15 Protocollum Visit. Zempleniensis. 1661–1800. 217.p. K. 99. I. 4. Református Egyház Levéltára, Sárospatak

1703-ban a Pozsony megyei Réte község református egyházának anyagában szerepel Lacko Márton.¹⁶ 1720-ban Abaúj megyében Joannes Laczko-t, Gömör megyében Andreas Laczkót, Hont megyében Thomas Laczkót, Torna megyében Andreas Laczkót, Heves megyében Nicolaus Laczkót, Pest megyében Joannes Laczkót, Bihar megyében Christianus Laczkót találták az országos népszámláláskor az összeírók.¹⁷

Az írott források arra engednek következtetni, hogy a megyében a Laczko írásmód a legáltalánosabb. Tulajdonképpen a Laczka csak később fordul elő a 18–19. század fordulóján keletkezett szövegekben. E szövegek írói saját, elődeik (szüleik, nagyszüleik) nevét azonos módon a-val írták, mint a meghivatkozott nemes levélen szereplő Laczka Andrásét. Laczka Jánost és testvérét Ferencet is Lackónak írták be a Debreceni Református Kollégium könyvébe. Felnőttként már minden testvér Laczkaként szerepel. Az változó, hogy *tz* vagy *cz* betűösszetételt használnak a név leírásakor.

Bár a levéltári forrásokban szereplő személyek közötti esetleges rokon kapcsolatok felderítése még további kutatást igényel, de annyi megállapítható, hogy a családi emlékezet által megőrzött Zemplén megyében vagy más szomszédos területeken kell keresnünk a protestáns vallásra a 16–17. század fordulóján áttért Laczka család származáshelyét. Kutatásunk jelenlegi állapotában a legvalószínűbbnek Zemplén mezővárost tartjuk a család származáshelyének.¹⁸

A pontos helymegjelölést a nemességük igazolását kérő Laczka János és testvérei nem tudták megadni a 18–19. század fordulóján. Az ekkor keletkezett dokumentumok alapján a 19–20. század fordulóján Illéssy János levéltáros a Laczka családról írt munkájában is Zemplén megyei eredetűeknek tartja őket, akiknek egyik utóda a 18. században elkerült a Nagykunságba és ott letelepedett.¹⁹ Az ugyancsak nagykunsági származású főlevéltárnokot a kutatásra és a dolgozat megírására minden bizonnyal a Laczka családhoz fűződő rokon kapcsolatok és a családban őrzött emlékezet inspirálta. Levél formájában máig őrzik az utódok Laczka Lajos, Laczka József és Laczka Lászlóné Illéssy Erzsébet által 1898-ban és 1913-ban leírt származástörténetet Budapesten, Kisújszálláson és Tiszaújvárosban.

II. NAGYSZÜLŐK, SZÜLŐK

A nemességet szerző 17. századi őst, Laczka Andrászt sem a népi emlékezet, sem a megmaradt dokumentumok nem tudják pontosan kapcsolni a 18. század elején Zemplén megyében református papként tevékenykedő LACZKA JÁNOS-hoz, aki könyvünk főszereplőjének a nagyapja volt. Laczka János papról a leszármazottak azt tartották, hogy egyedüli fiúgyermek volt és Sátoraljaújhelyen vagy Magyarizséken szolgált. Egyház-

16 Kázmér Miklós: Régi magyar családnevek szótára XIV–XVII. század. Bp., 1993. 659. p. Eredeti forrás: Asztalos Miklós: A Pozsony-megyei Réte református egyházának feljegyzési és keresztelési könyve 1701–1717. Pécs, 1924.

17 Kázmér Miklós: Régi magyar családnevek szótára XIV–XVII. század. Bp., 1993. 659. p.

18 Ezzel ellentétben Kurucz János – hivatkozva egy családi feljegyzésre 1884. évből – Laczka András Erdélyből származónak írja, aki I. Rákóczi György udvari embere lehetett, és talán ő fogalmazta az 1645. évi linczi béke okmányát. Sátoraljaújhelyen telepedett le. Kurucz János: A Nagykunságon (Karcagon, Túrkevényben és Kisújszálláson) „Jakovított” Laczka családról című kézirat, Karcag, 1998. 1–2 p. Damjanich Múzeum Helytörténeti Adattára (a továbbiakban: DMHA): 3207–98. Az anyag később Karcagon könyv formájában is megjelent. Kurucz János: A Nagykunságban „Jakovított” Laczka család. Karcag, 2002

19 Illéssy János: Laczka család. In: Nagy Iván: Családtörténeti Értesítő II. évf. 1900. június-július 6–7. füzet. 140–144. p.

látogatási jegyzőkönyvekben, egyháztörténeti feldolgozásokban eddig nem akadunk a nyomára.²⁰ Ennek azonban az is az oka lehet, hogy működése valószínűleg a 18. század elejére esett, amely időből származó dokumentumok eléggé hiányosak.

A református prédikátor családjában egy fiú és két lány nevelkedett fel. Klára nemes Lábos Istvánnak lett a felesége Erdőbényén, majd Domby vagy más néven Bodnár Jánosnak. Erzsébet Erdőbényére került 1729-ben. A férje nemes Rizsovszky (Hrisovszki) István. Az egyetlen fiúból Jánosból orvos, azaz sebész lett, aki elhagyta a szülői házat. Az izségi református pap felesége, tehát Laczka János nagyanyja Lencsés Erzsébet volt. A nagypapa bizonyára az 1730-as évek körül meghalt. A családi hagyomány szerint a felekezeti villongás áldozata lett.²¹ A nagymama másodszor is férjhez ment nemes Izségi Jánoshoz. Valószínűleg a családi körülményekben bekövetkezett változások is közrejátszottak abban, hogy a chirurgicalis mesterséget kitanulva az ifjú (a legfiatalabb és egyetlen fiúgyermek elhagyta a szülői házat és „lement” az Alföldre. Ő az 1715–1720 évek körül születhetett.

LACZKA JÁNOS orvos az 1730-as évek végén már minden bizonnyal Karcagon él. Valószínűleg nem Karcagon kötött házasságot *Berta Katával*, ugyanis az 1730-tól vezetett házassági anyakönyvben nem szerepel a nevük, első gyermekük pedig 1739-ben született. Lehetséges, hogy a nemesi család ezt a lakodalmat még Magyarizséken felvállalta, de az valószínűnek látszik, hogy az ifjú férj felesége karcagi, hiszen 1737-ben az apósa a házat Laczka János úr „hírek nélkül” (megkérdezése nélkül) eladta Nagy Jánosnak. Az ifjú vő megfellebezi az adásvételt, mivel arról szerződés nem készült és az eladást jelképező szokást sem gyakorolták, azaz „szokás szerint valamely párnát vagy széket ki nem vittek azok jeléül, hogy tovább nem Gazda”.²² A bírák az elővásárlási jog megsértése miatt Laczka Jánosnak adnak igazat.

Ebből a házasságból született 1739-ben László és 1749-ben *Mária* majd 1751-ben *József*.²³ A feleség 1753-ban gyermekszülésben meghalt (1753. február 17.) és őt követte fiacskája még ugyanezen év március 6-án.²⁴ A kisgyermek mellett új anyáról kellett gondoskodnia a orvosnak. A korabeli szemléletnek megfelelően özvegyasszonyt vett feleségül, mégpedig Szerencsről *Váczai Erzsébetet*. Az özvegy az elhunyt Fazekas postamestertől származó gyermekeit is magával hozta: „egy fiút és egy lányt” – vallják később a karcagi tanúk.²⁵ A fiú András volt, a leány Mária. Ekkor lehetséges, hogy a legidősebb

20 Protocollum Vent. Zempleniensis. Tom. IV Ar. 1661–1800 K. 99. I. 4. Református Egyház Levéltára, Sárospatak

21 Kurucz János: A Nagykunságon (Karcagon Túrkevényben és Kisújszálláson) „lakozott” Laczka családról, Karcag, 1998. (Kézirat) 2. p. DMHA: 3207–98.

22 Karcag város Tanácsi Jegyzőkönyve, 1737. júl. 25. 18. p. Jász-Nagykun-Szolnok megyei Levéltár (továbbiakban: SZÁL)

23 „1739. Mindszent hava 9. Borbély János fia László”, „1749. Május 31. Laczka János L. Maria. b.”, „1751. februarius 15. Laczka János f. n. Josef”. Karcagi református egyház keresztelési anyakönyve I. k. Karcag

24 Karcag református halotti anyakönyv, 1753.

25 Karcag városa Inquisitionale Protocolluma – 1828. dec. 17. A jegyzőkönyvi kivonat megtalálható: Jászkun polgári perek 27. füzet, 1. kötet. 7. sz. SZÁL

Fazekas fiú, István (született 1747 körül²⁶) nem jött velük, hanem apai rokonainál maradt vagy valamelyik kollégiumba került.

Laczka János második házasságából született három fiúgyermek, kik közül a középső himlőben meghalt még két éves kora előtt. Az 1754-ben született *János*, kutatásunk fősze-replője. A család legutolsó gyermeke *Ferenc* (született 1759-ben) nem sokáig élvezhette az atyai gondoskodást, hiszen Laczka János borbély 1760. június 20-án meghal.²⁷

A chirurgus tevékenységéről nem sokat tudunk. Valószínűleg mesterségét Kassán tanulta, mint kortársai és a kassai borbély cég bocsáthatta útjára, úgy, mint az őt követő egyik társát.²⁸ A orvosok ekkor sebészi és borbélyi teendőket is elláttak. Kötelező volt vándorlás útján ismereteiket bővíteni. Felsőbb iskolában is tovább tanulhattak medicusnak (orvosnak). Az első orvosok – így közöttük Laczka János is – valószínűleg a katonasággal kerültek a Nagykunságba. Ők voltak azok az emberek, akiket az állami szervek be tudtak vonni az 1739-ben az egész országon végig söprő pestis járvány megfékezésére. Karcagon „1739. januárius 1-ső napjától fogva, Június utolsó napjáig a Pestisbenn meg holtaknak száma 1480.”²⁹ 1739-ben valószínűleg a járvány kapcsán került sor Balassa Pál comes, a pestis járványügyi biztosa és Laczka János levélváltására is.³⁰ Laczka János orvos működése idején még bábák és gyógyítók működtek a városban. 1749-ből van egy adatunk arra, hogy orvos is tevékenykedik Karcagon.³¹ Karcagi öreg emberek, akik gyermekkorukban ismerték öreg Laczka Jánost, úgy tudják, hogy a város borbélyja volt, akinek lakást is adott a Piac téren. Öreg Soós István Karcagi Ref/ormátus/ 79 Eszt/endő/ gazda ember hit után vallja: „Itt a piactéren lévő bolt Ház fundusa a Városnak hajdan Soós porta volt. Soós Pétert a Rátz levágta s az ő portabéli jussa üressen maradt valamint a Ház is. Ide kerülvénn Laczka János mint Borbély, Birák Uramék abba az üress Házba s portára szállították... Erre a belső s piactéren lévő portára építettett valami Kamorát a Laczka János halála után Fazekas András, abba az épületbe a Város azután Todor Deákot szállította.”³²

26 A kunmadarasi református halotti anyakönyvbe 1825. április 20-án van bejegyezve az életkora, melyből kiszámítható a születésének körülbelüli időpontja: „Nagy Tiszteletű és Tudományú Fazekas István Úr ezen Madarasi Rfta Sz. Ekkla 27 esztig völt Lelki Pásztor, és a Ven. Hevesi és Nagykunsági egyesült Tractusoknak 16 esztendőig volt hűséges Nagy érdemű Esperesse. 2. Pred. és Buts. 78 eszt. Diarchoában” Kunmadarasi Református Egyházközség Az 1824. évi református Nagykun kerületi egyházlátogatási jegyzőkönyvből pedig kiderül a szülőhelye: „Madarason Predikátor Nagy Tiszt. Fazekas István Ur Tractualis Senior született Szerentsen; 27.-dik Eszt. tölti.” Nagykun kerületi ref. egyház látogatási jegyzőkönyv. I. 33. C. 3. 7. p. A Református Egyház Debreceni Kollégiumának Levéltára (A továbbiakban Trel)

27 Karcagi református halotti anyakönyv 1760. Karcag

28 1767-ben Illéssy István nagykun kapitány jelenti a Helytartótanácsnak, hogy „Kardszagujszállás/on/ vagyon egy Borbély Déday István, tanulta Mesterségét Kassán, és ugyan ott Czéhbe is állott, Négy esztendőig T. Ujváriánium Regementben, mint Borbély Szolgált, Külső Sebeket gyógyít, eret vág, kőpölyöz, purgulatiót 's taxativat adhibeál.” Jászkun ker. köz. ir. D. Capsa VI. Fasc. I. No. 43. SZÁL A Nagykunságban ugyanekkor szolgáló borbélyok Kassán, Debrecenben, Szegeden és Pécsen tanulták a mesterségüket.

29 Karcagi református halotti anyakönyv, 1739. 246. p. E bejegyzés fölött június 27-ei dátummal van a legutolsó pestisben elhunyt neve felírva., majd az alábbi emlékeztető szöveget olvashatjuk: „Ezek Szállottanak a Sirban az I/sten/nek kemény itéleti (úgy mint a pestis által) és itten elégelte meg I/ste/n apusztitást Szaporítsa meg a Jehova az ő Népét hamar maga Ditsőségére amint el fogyatta. Akik életben meg maradtunk vala meg szünt vala Szivünk/ne/ öröme. Siralomra fordult ami örömrünk Tren: 5. 255. Mert meg elégitett minket ez Jehova siralmas kenyérral, és siralmas italt adott nekünk nagy mértékkel, adott minket szidalomra ami szomszédásingknak és ami ellenségink csufolának minket. 80. 6. 7.”

30 Protocollum comes Paulus Balassa 1739–1742. 73. p. Vág/Újhelyen keletkezett bejegyzés. Helytartótanács levéltár C. 134. OL.

31 1749. január 2-án a karcagi református halotti anyakönyvbe jegyezték be a következő esetet: „Cunhegyesen lako Szihalmi István a Német Doctorhoz hozatta magát gyógyítani, mint hogy Sz. János poharát itták a Fokossal Fűbe csapták.”

32 Karczag város Inquisitionale Protocolluma. 1828. dec. 17. – kivonat: Jászkun polgári perek. 1832. 27. füz. I.k. 7. sz. SZÁL

Kondorosi Tódor görögnek szinte mindenki ezen a helyen emlegeti a boltját. A Laczka gyermekek tehát a város központban lévő házban születtek. Az apa halála után még az özvegye lakta a I. tized 16. számú házat, mely egy 5 illetve 7 rúd széles és 9 rúd hosszú portán állott. A porta és a ház után özvegy Laczka Jánosné megfizette a redempciós összeget csakúgy, mint a földért.³³ A gyerekek felnevekedvén és elkerülvén a szülői háztól arról értesültek, hogy a város – a királyi felségtől 1774-ben érkezett rendelete értelmében a katonaság számára – kvartélyháznak adja át a portát és cserébe másikat ad a város szélén. Az özvegy édesanya nem az új házban folytatja életét, hanem elköltözik legidősebb fiához Tiszainokára.

Még mielőtt a gyerekek sorsát boncolgatnánk, nézzük meg mit tudunk még Laczka János orvos életéről!

A szülői háztól fiatalon elszakadt seb orvos alig tartotta a kapcsolatot a zempléni rokonsággal. Erről unokaöccsei tanúvallomásaiból tudunk valamit. Nemes Kovács István (1801-ben 59 éves) visszaemlékszik, hogy unokatestvérével nemes Isipi (Isépi) Györggyel és Liskai Mihállyal egy hétig vendégeskedett Laczka Jánosnál. Isépi Ferenc édesanyja Ns. Isipi György Laczka Jánossal egy Kardszagújszálláson kiarendált kocsmáért került kapcsolatba.³⁴ A nemes Isépi-rokonság kapcsolatban maradt azonban az Erdőbényére ugyancsak nemes családokba férjhez ment Laczka-lányokkal. A mostoha unokatestvérek számon tartották ugyan a távolban élő „nagyanyok után osztályos atyafit”, Laczka Jánost, de egyre jobban elhalványodott a kapcsolat.

Néhány peres ügye 1751-ben alakult ki karcagi emberekkel (Király Péter, Szűcs Dávid, Kapitány János, Sütő András és Láposi János), de ezek tartalmáról a jegyzőkönyvek semmit sem mondanak, az iratok pedig a történelem viharaiiban megsemmisültek.

Az egész jászkun társadalmat megmozgató redempcióban Laczka János szerény mértékben, de részt vállalt. 1745-ben 64 rhénes forint 7 dénár értékű földet jegyeztetett, amelyből azonnal mindössze 2 rhénes forint 2 dénárt tudott kifizetni. Nem volt tőkés. Valódi vagyoni helyzetét nem ismerjük, hiszen köztisztviselőként adómentességet élvezett, így az adóösszeírásokban a neve nem szerepel.

A második házassága után valamit javult a család anyagi helyzete, hiszen Váczi Erzsébet 400 forint értékű allaturával (hozománnyal) érkezett. Ez azonban nem szaporodott, hanem fogyott az évek során. A orvos viszonylag korai halálakor a város előljárói számba vették a hagyatékot. A feljegyzés szerint alig maradt valami feljegyezni való. „Mint hogy Laczka Jánosné Asszonyom az férje keze alá majd négy száz Ftig való Jóságot, kit kész pénzü, kit másképpen vitt, Laczka Jánosnak pedig jószága, az melly meg maradt cir. (kb.) 100 frtig alig megyen, a' mellett pedig feles adósságai is maradtak, ezenn az okonn az mi Laczka Jánosné Asszonyom keze alatt vagyon Laczka János Urannak, meghagyattatott, úgy mind az által, hogy a' mi adósságok vagynak Laczka Jánosné megfizesse, az gyermekek pedig azzal elégedyenek az mi anyai ruhájok adóttak az kezébenn.”³⁵

33 Karczag redemptionális könyvéből. 1745. l. p.-ról kivonat: Jászkun polgári perek, 1832. 27. füz. 1. k. 7. sz. SZÁL

34 Polgári és büntető perek Loc. jur 126. No. 41. 1801. aug. 28. tanúvallomás BAZ. Zemplén megyei Levéltár, Sátoraljaújhely

35 Laczka Jánosné allatúrája – másolat a Karczag tjk. 1761. dec. 29. bejegyzésből. Jászkun polgári perek, 1832. 27. füz. 1. kötet. 7. sz. SZÁL

A redempcióban való tényleges részvétel már Laczka János özvegyére hárult. Így az 1764-es redempciós listán már ő szerepel 37 rhénes forinttal.³⁶ Az érte kapott föld az 1784-es szántóföld-lajstrom szerint Nagy Péter és Szentesi Mihály szomszédságában van.³⁷ A közben felnövekvő gyerekek is bekapcsolódhattak a földszerzési folyamatba. 1764-es földosztáskor a 21-ik dűlőben (nr. 941.) 37 öl földet kapott, a 29-ik dűlőben pedig (nr. 1231.) 37 és fél ölet (jobbítás a fertőre).³⁸ Egy kimutatás szerint az utolsó földosztáskor Laczka Jánosné 99 öl földdel rendelkezett. Azóta 25 öl 865 sukkal csökkent a földje, de közben 37 öl 866 sukk tulajdonosa lett Laczka Ferenc, amit a feljegyzéskor Fazekas András használt.³⁹

1792. február 17-én jegyezték be a karcagi református anyakönyvbe a chirurgusné halálát imígyen: „özv. Laczka Jánosné Váci Ersébeth sinlöd/ésben meghalt/ 72 eszt/endőös korában.”⁴⁰

III. TESTVÉREK

1.) Laczka László, József és Mária

Laczka László 1739. november 9-én született Laczka János és Berta Kata gyermekeként. A serdülő gyermek valószínűleg akkor került el a családi háztól, mikor az édesanyja meghalt. Debrecenben kitanulta a tímár mesterséget és ott is telepedett meg. Bár a családi hagyomány azt tartja, hogy a két Laczka gyermek (László és József) édesanyjuk újbóli férjhez menetele után mentek Debrecenbe, valójában azonban inkább hihető az, hogy előbb édesanyjuk, majd édesapjuk elhalálózásával nem akarván mostohaanyjukkal maradni, sőt lehetséges, hogy annak biztatására álltak be inasnak. Féltestvéreik, a Fazekas gyerekek is Debrecenben tanultak ekkortájt. István a Debreceni Kollégium növendéke volt, András pedig csizmadia mesterséget tanult.

Laczka Lászlót 1764. február 28-án *fogadja a város polgárává*. Ekkor a Varga utcában lakik.⁴¹ 1766. április 9-én házasságot köt Költő Erzsébettel (Költő Sámuel hajadon lányával) és családot alapít. A házasságkötése idején a Varga utcában Kováts István házánál lakik.⁴² Lehetségesnek tartjuk, hogy az első inasa testvéröccse *József*. Ő is bátyja foglalkozását újí és amikor 1777-ben (december 9.) *debreceni polgárrá* fogadják nála lakik a Varga utcában.⁴³ Ő 1777. október 29-én házasodik meg. Feleségül vesz egy özvegy-asszonyt (Jándi Mihály özvegyét, Ladányi Annát a Varga utcából) talán éppen az önálló anyagi háttérhez jutás reményében. Ekkor *Laczka József* is a Péterfia utcában szerepel.⁴⁴

36 Orsi Julianna: Jászok összefogás. Karcag, 1996. Nagykunsági (Karcag) redemptusok névsora (melléklet)

37 Karcag szántóföldek laistroma, 1784. SZÁL

38 Karcag Liber fundális, 1764. SZÁL

39 Kiírt része a Karczagi Föld változások Könyvének – Jászok polgári perek, 1832. 27. füz. 1.k . 7. sz. SZÁL

40 Karcag református halotti anyakönyv, 1792. febr. 17.

41 Debreceni polgárok. I. k. 1709–1787. 264. p. IV. A 1011/S 1. Hajdú-Bihar megyei Levéltár. (A továbbiakban: HBmL)

42 Debrecen – Ispotály református házasságkötési anyakönyv, 1766. ápr. 9. TtREL

43 Debreceni polgárok 1709–1787) I. k. 276. p. IV. A 1011/S 1. HBmL

44 Debrecen – Ispotály református házasságkötési anyakönyv, 1777. okt. 29. (70. p.) TtREL

Egy karcagi tanácsi bejegyzés arra enged következtetni, hogy Laczka Lászlónak iparos léte ellenére jelentős állatvagyonra is van. 1797-ben gulyájának a karcagi határban keres legelőt.

„Laczka László Ur, Debreczeni lakos, mint Kardszagi származású Hazafi instál (kérvényezi), hogy mintegy 140 Darabból álló Gulyabéli Marhái engedtesse meg a Kardszagi Határban illendő fizetésére, valamelyik Gulyán legelni adig, míg a' Marhák kinn lakhatnak, említvén e' mellett oldalaslag némely szolgálattyaikat, melyeket Kardszag Várossa, s Lakossai eránt tett.” A tanács döntése így szól: „A Lakosok Marháinak nyilván való fogyatkozása nélkül lehetetlen meg engedni a' Víz nem léte miatt, hogy ezen Marhák akarmelyik Gulyára hajtassanak, mivel temérdek munka után is elegendő Víz a' Kutakba nintsen, melyre nézve ez meg sem eshetne a' lakosoknak neheztelése nélkül. Azonban meg engedtetik az Instáns Urnak, hogy Marháit a' Rakontzás nevezetű plágára (területre) hajtathassa, maga Embere által külön őriztesse, s kútat Maga ásasson. Mely alyánlás ha tettzeni fog azon részt előre megvizsgálhattya, ki küldetvén e' végre Disznós Mihály és Ökrös István Urak is.”⁴⁵

Bár az eredeti levél nem maradt fenn, így nem tudjuk, hogy milyen a városért tett szolgálatokra hivatkozott, de lehetségesnek tartjuk, hogy több irányú kapcsolatot tart fenn szülővárosával. Erre utal az az adat is, hogy 1781-ben az Újvárosi árvák pénzét használó Laczka László nevéhez 255 forintot jegyeztek be.⁴⁶ 1772-ben pedig perbe keveredik Karcagon Örsi Pállal.

„I/nstans/ (kérvényező) fél Örsi Pál, az A/ttestans/ (bizonyító) felet Laczka Lászlót, mind hamis hitűnek s lelkűnek mondotta, s mind átkozódó szokkal illette, minémű ez hogy az háta közepin folyon ki a szeme, s a többi ellenben pedig több Tanuknak vallásából sub. No. 1. az is világosodik, hogy a mint ellegáltatik Örsi Pál, az egész Chéhet (céhet) semmi mocskos szokkal nem illette, hanem csak maga Személyében Laczka Lászlót: Azért is jól lehet Laczka László mint Nemes Személy úgy kívánna procedalni (perelni); de mint hogy Testimonialissát nem producalta csak mint Oneicis úgy reputáltattván (visszautasítván), juxta Kittonis Capitis 9. questione 21. Örsi Pál ezen helytelen cselekedeteiért húsz Rhénesi forintokra büntettetik.”⁴⁷

Laczka József is meg-megfordult Karcagon. Így lehetséges az, hogy 1794-ben a karcagi vásárban ellopták a kabátját. „Laczka Josef Debreczeni Lakos egy czedulájában írja, hogy itten egy vásár alkalmatosságával el vesztett 's Pap Péterné által meg lelt, vagy a' mint ő állította, mástól vett de elszabdalt köpönyeg eránt egy mással 18 v/áltó/ftba meg egyeztek mellyről való obligatorialissát (adóslevelét) az Asszony/na/k ide küldvén azon köpönyegért le tartatott zálogját ki adatni meg engedi.”⁴⁸

Laczka Lászlónak sikerült jobban beleépülnie Debrecen társadalmába. 1782-ben már a Péterfia utcában lakik, ahol ketten végzik az állatösszeíráásokat.⁴⁹ Megbecsült tagja lesz a céhnek és a városnak. *Városi pénztárnok*, majd esküdt (1804-től bizonyíthatóan) lesz.

45 Karcag tjk. 1797. 87. p. SZÁL

46 Karcag tjk. 1772–1783. p. 282. p. SZÁL

47 Karcag tjk. 1761–1772. 117. p. SZÁL

48 Karcag tjk. 1794. 125. p. SZÁL

49 Debrecen tjk. 1777–1782. IV:A: 1011/a HBmL.

Ismerjük a pecsétjét is, melyet hivatalos iratokon használt. Egy 1782. évben keltezett végrendeleten, mint tanú szerepel az aláírása és pecsétje. A gyűrűpecsét nyolcszög alakú, mely vonalak között egy álló alak jobb kezében egy felfelé tartott karddal, bal kezében egy hosszú nyelvű szerszámot tart.

A céh iratok szerint például 1797, 1801, 1805-ben is fogad 3 évre inast. Hasonlóan teszi ezt József is (1797, 1799, 1800, 1802, 1804, 1806, 1807 stb.).⁵⁰ 1809. december 9-én hal meg vízibetegségben. A református egyház szertartásai szerint temetik el.⁵¹

Laczka Józsefnek nem született gyermeke, míg Lászlónak Ferenc, József és Juliánna. Ők egyrészt követték apjuk foglalkozását. Az 1820-1830-as években már Ferenc és József a *debreceni tímár céh tagja*. Negyedik osztályba vannak sorolva. Ferenc az I. tizedben a 35. sz. házban lakik, mely ötödik osztályba van sorolva. József pedig a 4. tized 274. sz. ház lakosa, mely ugyancsak 5. osztályú ház.⁵² Az unokák közül József fia László lett *tímár-iparos*. Annak fia már felhagyva a családi hagyománnyal a lakatos szakmát választotta.⁵³ Ferenc nevű unokájából Vésztőn lett jegyző. Ez utóbbival találkozunk még a legutolsó nemesítési hullámban. A gyerekek kiházásításánál is követték a házasság pozíciószerző módját Juliánna Debrecen főiskálisa, Konti felesége lett.

Testvérük volt még *Laczka Mária*, aki 1749. május 3-án született Karcagon.⁵⁴ Rá vonatkozólag semmilyen adattal nem rendelkezünk. Mivel a halotti anyakönyvben sem szerepel a neve, így esetleg azonos lehet azzal a személlyel, aki a következő módon van bejegyezve a karcagi házasságkötési anyakönyvbe 1769. november 29-én: „Tot János vette Özv. Laczka Jánosné h.l. Fazekas Máriát.”⁵⁵ Kutatásunk jelenlegi állapotában azonban még nem tudtuk megnyugtatóan kideríteni, hogy az 1769-ben Karcagon férjhez ment lány Laczka János édes gyermeke-e vagy mostohagyermek. Így azt sem tudjuk, hogy Berta Kata vagy Váczi Erzsébet az anyja. A két személy nevének keveredésére még egy adat: 1795. szeptember 2-án „Molnár Istvánné Laczka Mária vérbe /halt meg/ 53 eszt/endős korában/.”⁵⁶

2.) Fazekas István és Fazekas András

A Fazekas gyerekek Laczka János féltestvérei. Édesanyjuk Váczi Erzsébet. Édesapjuk valószínűleg Szerencsen volt postatiszt. Ők is ott születtek.

A legidősebb fiú valószínűleg *Fazekas István* volt, aki feltehetőleg 1747-ben született, mivel halálakor 78 esztendősnak van beírva a kunmadarasi református halotti anyakönyvbe 1825. április 20-ai dátummal.⁵⁷

50 Debreceni Tímár céh szegődési, szabadulási könyve. 1796–1849. IX. 35.3. HBmL.

51 Debrecen város református halotti anyakönyve, 1809. dec. 9. (1801–1816. 356. p.)

52 A Debreceni tímár céh iratai, 1771–1870. Klasszifikáció 1824. HBmL.

53 Herpay Gábor: Nems családok Debrecenben. Debrecen, 1925. 50. p.

54 Karcag református születési anyakönyv, 1749. május 30.

55 Karcag református házasságkötési anyakönyv, 1769. nov. 29. 58. p.

56 Karcag református halotti anyakönyv, 1795. szeptember 2.

57 Kunmadarasi református halotti anyakönyv, 1825. április 20. Kunmadaras

Valószínűnek tartjuk, hogy Karcagra kerülése után a tanulmányait a Debreceni Kollégiumban folytatta. 1764-ben szerepel a neve a subscriáltak (aláírók) között így: „Stephanus K. Fazekas, Karcagiensis, Debreczina.⁵⁸ Társai közül később is többel találkozzunk a Nagykunság lelkészei között. Ácsi Új Páter Karcagon lesz pap (1781–1809⁵⁹), akinek egyik fia Új Páter karcagi nótárius, a Nagykunság poétája. Ugyancsak tanulótársa a türkevei Nagy Kaszap István, a nagykunsági esperes fia. Fazekas István életéről és munkásságáról részletesen lehetne írni, de mi itt csak azokra a momentumokra térünk ki, amely segít bemutatni a Laczka János életében betöltött szerepét.⁶⁰

A szülői ház és özvegy édesanyjuk sorsa összeköti a Laczka és a Fazekas gyerekeket. Fazekas István 1776. augusztus 13-án levelet ír Bécsbe Laczka Jánosnak, melyben értesíti arról, hogy a szülői házat a Kerület el akarja venni tőlük abból a célból, hogy a Karcagon kvártélyozó katonaság számára adja át. Cserébe a portáért a város szélén akár kétszer akkora is ad és 400 rénes forinttal is megtoldja.

„Édes Ötsém Uram! Ez előtt mint egy négy hónappal vettem Kegyelmed Levelét. --- Rectum. Házunkat, portánkat egynehány másokéval együtt a' Districtus assimáltatta, 's a' quartirozó (elszállásolandó), 's Kardszagon Contractioban leendő Militia (katonaság) számára el akarja foglalni, úgy hogy a' portáért szélen a'hol tetszik, két annyi portát, a' házért pedig, 's más immobilis appertinentiákért 400 Rhforintot adjanak nekünk. Debreczenbe, d. 13. Aug. 1776. Kedves Ötsém Uramnak szerető Testvére Fazekas István mk.

Titulus trat talis.

a Monsieur. Morsieur Itam Laczka trescher Frere pens par Ofen a Vienna”

Fazekas István 1777-ben Tiszainokán pap. Karcagról ide költözik özvegy édesanyja, hogy öreg napjaiban támaszt leljen nála. 1780–1790 körül Törökszentmiklóson pap, ahol összeütközésbe kerül más érdekekkel, amiért elkerül a városból.⁶² 1791-ben Tiszaszentimrére helyezik, ahonnan 1797-ben (az előző lelkipásztor, Sári Mihály meghalt 1797. jan. 3-án) Kunmadarasra vezet útja.⁶³ Munkássága itt teljesebb ki. Fokozatosan kerül feljebb és feljebb az egyházi irányító testületben. Képzettségére utal, hogy már 1777-ben doktórátussal rendelkezik.⁶⁴ Előbb *tractuális asszeszor* (kerületi ülnök), aztán (1809-től) *tractuális notárius* (kerületi jegyző), majd *senior* lesz (1811-től). 1816-ban pedig megválasztják a

58 A Debreceni Főiskola tanulóinak névsora. Thury Etele: Iskolatörténeti Adattár II. Pápa 1908. 267. p.

59 Fazekas Mihály: A Karcagi Református Egyház története. Karcag, 1991. 35. p. Ld. még: A Heves-Nagykunsági református egyházmegye egyházlátogatási jegyzőkönyve I. k. 1792. Karcag címszó alatt közöltek!

60 Fazekas István életútjának részletes feltárása további elmélyült kutatást igényel. Zavart okoz ugyanis, hogy a kutatók egy része nem számol azzal, hogy ugyanazon időtájt két Fazekas István esperes van a Tiszántúli Egyházkerületben (Érmelléki- és a Heves-Nagykunsági egyházmegyében. Mindkettő a debreceni alma materből került ki. Kérdéses, hogy kinek merre vezetett az útja. (Tóth Dezső Fazekas István nagykunsági esperes életének állomásait a következőképpen sorolja fel: Debrecen – 1764, 1766, 1768, 1770 –, Biharpuspöki – 1773 –, Göteborg – 1775–1776?–, Mezőtúr – 1773–1775 –, Szerinte 1810–1825 között esperes). Ld. Tóth Dezső: A Hevesnagykunsági református egyházmegye múltja. 2. k. Debrecen, 1941. 266–267. p.! Kérdésesnek találjuk az általunk bemutatott esperes göteborgi útját, hiszen ugyancsak 1776. évi levelet Debrecenből írta Laczka Jánosnak. Valószínűbbnek látjuk, hogy a bihari területen működő Fazekas járt Göteborgban, mivel az énekeskönyvek megreformálásába is őt veszik be feleltesei.

61 Jászkun polgári perek, 1832. 27. füz. 1. k. 7. sz. SZÁL

62 Ötvös László kutatásai szerint 1781–1790-ig szolgált Törökszentmiklóson.

63 Heves-Nagykunsági egyházmegye Protocolluma. 2. k. 1797. Madaras címszó alatt. I. 33. a. 2. TUREL

64 Heves-Nagykunsági egyházmegyei Protocollum I. k. 1756-tól vezetve. 71. p. I. 33. a. 1. TUREL

Heves-Nagykunsági Egyház megye *esperesévé*, amely tisztséget haláláig viseli.⁶⁵ Itt hal meg 1825. április 20-án diarrhoeában (hasmenésben).⁶⁶ Özvegye Nemzetes Varga Anna asszony, akivel Mezőtúron kötött házasságot még 1777. őszén.⁶⁷ Egyik fiából is prédikátort nevel. Fazekas János Túrkevéen rektorkodik 1813-ban, majd Tiszaszőlősen prédikátor 1814-től.⁶⁸ István fia katonaként 22 éves korában 1804-ben hal meg.⁶⁹ Lányát, Zsuzsannát 1826-ban az igari prédikátor Csáth Ferenc veszi feleségül 1824-ben.⁷⁰

Fazekas István esperesi látogatásai alkalmával (1816, 1817, 1818) többször is megfordult Túrkevéen. Ilyenkor bizonyára a hivatali ügyek intézése mellett magánlátogatásra is sor került a Laczka családnál.

Fazekas András valószínűleg ugyancsak Szerencsen született 1752 körül. Kicsiny gyermek volt, tehát mikor édesanyja Karcagra hozta. Együtt nevelkedett a Laczka gyerekekkel. Lehetséges, hogy a legidősebb féltestvér, Laczka László kezdeményezésére került Debrecenbe, ahol kitanulta a csizmadia mesterséget. A visszaemlékezések szerint Ároktőről hozott feleséget a Laczka-házba.⁷¹ A karcagi református házasságkötési anyakönyv szerint 1774. február 2-án a „22 /éves/ Fazekas András /feleségül/ v/ette/ Ároktőn lakó Szüts János h/ajadon/ L/eányát/ Sárát.”⁷² Kezdetben özvegy édesanyja is velük élt. Miután kénytelenek voltak elhagyni ezt a házat, mely helyett másikat adott a város. „A gyepszéken egy portára Fazekas András maga pénzén egy görbe házat épített...”⁷³ Az 1784–87. évi összeírás alapján fogalmat alkothatunk Fazekas András (paraszt) vagyoni helyzetéről és gazdaságáról.⁷⁴

paraszt: 2 fő
 állatvagyon (ló): 1
 ház: 1 harmadosztályú
 szántóföld: 9 1/2 jugerum
 kaszáló: 4 1/2 kaszás rét
 foglalkozás: 1 fő harmadosztályba tartozó iparos
 legelőjog: 1
 közös (személyi) jog: 1
 adó: 106 2/
 adó: 27 7/
 adó: 273 7/

65 Heves Nagy-kunsági egyházmegyei jegyzőkönyv és egyéb iratok mutatója 1712–1862. alapján. I. 33. n. 1. TtREL Lásd még: Nagy Károly: A Tiszántúli Református egyház Kerület története. Debrecen, 1939. I. kötet (153, 183. p.), Tóth Dezső: A madarasi református egyházközség története. klny. In.: Heves-Nagykunsági Református Egyházmegye múltja, Debrecen, 1942. (12. p.), valamint Kormos László: Kunmadaras története, 1967. 76. p.

66 Kunmadarasi református halotti anyakönyv, 1825. ápr. 20.

67 A feleség nemes Varga András leánya. Ld. Tóth Dezső: A Heves-nagykunsági református egyházmegye múltja. 2. k. 267. p.!

68 Kunmadaras református házasságkötési anyakönyv, 1824. dec.13.

69 Kunmadaras református halotti anyakönyv, 1804. febr. 6.

70 Kurucz János: A Nagy-kunság (Karcagon, Túrkevéiben és Kisújszálláson) „lakozott” Laczka családról. Karcag, 1998. (kézirat) 9. p. DMHA. 3207–98.

71 Kivonat a Karcag Inquisitionale protocollumból 1828. dec. 17. Jk. polg. perek. 1832.27. füz. 1. k. 7 sz. SZÁL

72 Karcagi református házasságkötési anyakönyv, 1774. február 2.

73 Karcag város Inquisitionale protocoluma, 1828. dec. 17. – Jk. polg. perek, 1832. 27. füz. 1. k. 7. sz. SZÁL

74 Karcag 1784–87. évi összeírás SZÁL

Valószínűleg nem felhőtlen a kapcsolat a testvérek és az édesanya között, mivel az özvegy az új házba már nem megy Fazekas Andrásékkal, hanem elköltözik István fiához.

Fazekas András csizmadia paraszt életet él. Erre utalnak a II. József-féle összeíráson túl a karcagi földkönyv bejegyzései is, miszerint mostohatestvére, Laczka Ferenc 37 öl földjét ő használja.⁷⁵

3.) Laczka Ferenc

A család legifjabb gyermeke *Laczka Ferenc* 1759. november 26-án született Karcagon.⁷⁶ Édesapja Laczka János, édesanyja Váczi Erzsébet. Keresztapaként Rimaszombati Sámuel nevét találjuk bejegyezve a kereszteleési anyakönyvbe, aki mesterember volt.⁷⁷ Miután egy éves sem volt, hogy édesapját elveszítette valószínűleg özvegy édesanyja nevelte idősebb testvéreivel együtt. A tehetséges gyermek útja János testvére után ugyancsak a Debreceni Kollégiumba vezetett. Az iskola-törvényeket 1776-ban írta alá. A Debreceni Kollégium matrikulájában a következő feljegyzés készült róla: „Franciscus Laczkó, Kardszag, Debreczina. Rector Téglásiensis tandem ibidem Notárius.”⁷⁸ 1776-ban debreceni seniori jegyzőkönyvben, mint oconomus (kollégiumi gazda) szerepel Laczka Ferenc. A szeniora (diákvezetője) Cseh Szombati József.⁷⁹ A Kollégiumból 1778-ban ment ki rektornak Téglásra.⁸⁰ Az egyik leszármazott, Laczka József szerint „Szováton volt jegyző, majd más városbani hivatalnokoskodás után Karcagon telepedett le.”⁸¹ Kurucz János Kisújszállást jelöli meg jegyzőségének második állomásaként, ahol az anyakönyvi bejegyzések – gyermekeinek születési és halálozási adatai –, valamint a földkönyv alapján öt évet tölt (1789–1793).⁸² Valószínűnek tartjuk, hogy már mint házas, családos ember kerül a szülővárosához szomszédos Kisújszállásra. Első neje Deák Sára, aki több gyermeknek adott életet (a szájhagyomány szerint hétnek). Kurucz János ezek közül Julianna (+Kisújszállás, 1789), József (? 1786 – Kisújszállás, 1791), Ferenc (Kisújszállás, 1791 – Kisújszállás, 1794), Zsuzsanna (Kisújszállás, 1792 – Kisújszállás, 1793), Ferenc (Karcag, 1795 – Karcag, 1795) gyermekek adatait tudta beazonosítani az anyakönyvek alapján.⁸³ Első felesége a legutolsó gyermek szülésébe belehalt. A karcagi halotti anyakönyvbe 1795. május 30-án jegyezték be: „Notar/ius/ Latzka Ferentzné Deák Sára gy/erek/szül/ésben meghalt/ 31 /évesként/.”⁸⁴ 1790-ben már mint *fő notárius* vesz részt a nagykun deputáció

75 Karcagi Földváltások könyvéből kiírt másolat 1817. évi állapotnak megfelelő feljegyzéssel. Jászkun Polgári Perek, 1832. 27. füz. 1. k. 7. sz. SZÁL

76 Karcag református születési anyakönyv, 1759. november 26.

77 Előtte már született egy Ferenc a családban 1757. január 11-én, de ő 1758. november 14-én himlőben meghalt. Ld. Karcag református születési anyakönyv, 1757. január 11.; Karcag református halotti anyakönyv, 1758. november 14.!

78 Thury Etele: Iskolatörténeti Adattár, 1908. 326. p.

79 Vegyes jegyzőkönyvek 1767–1805. Appáritörök és janitorok névsora, 15. p. II. 11-a. 3 TtREL

80 Catalogus Omnium civiam ... Cool. Debr. 1589–447. p. Z. 106. TtREL

81 Laczka József levele (másolat)

82 Kurucz János: A Nagykunságon (Karcagon, Túrkeviben és Kisújszálláson) „lakozott” Laczka családról. Karcag, 1998. (kézirat) 12. p. DMHA. 3207–98.

83 Kurucz János: A Nagykunságon (Karcagon, Túrkeviben és Kisújszálláson) „lakozott” Laczka családról. Karcag, 1998. (kézirat) 12. p. DMHA. 3207–98.

84 Karcag református halotti anyakönyv, 1795. május 30. Május 11-én szülte meg Ferenc nevű gyermekét, aki 1 hetes korában május 18-án kelevényben halt meg.

(küldöttség) kisújszállási tagjaként a jászkun közgyűlésben.⁸⁵ Kisújszálláson ekkor két jegyző van. Az ordinális notarius (főjegyző) évi fizetése ez időtájt 100 forint, 40 pozsonyi mérő gabona (frumenti mett. Posony. sor a ph. cmutando) és 4 (lignor foeglium orgia a f. 3.)⁸⁶ A jegyzői fizetéséből 10 forint árú szántóföldet is vesz 1791-ben, de Karcagra költözésekor ezt eladja.

Karcagon 1790-ben nagy vita volt, hogy református vagy katolikus ember kapja-e meg az egyik megüresedett jegyzői állást. (1785-ben egy főjegyzője és két aljegyzője van a településnek.) Ekkor dönt a magisztrátus a református Kálmán Sámuel mellett (Benyosovszky Márton és Pintér József volt még a jelölt.)⁸⁷ Közbevetőleg megjegyezzük, hogy Varró János a város főjegyzője 1790-ben, majd kerületi comisszárius (csendbiztos) lesz. Az ő fia vagy valamilyen rokona lehet Varró Sándor, akihez Csokonai ellátogatott és akit versbe foglalt.⁸⁸ Kálmán Sámuel azonban nem sokáig maradt a hivatalában, háromszor is lemondott, „mivelhogy egyszersmind Árendátorságát, gazdaságát és Hivatallját is fojtatni lehetetlenség”.⁸⁹ Három név merül fel a tanácsülésen: Karsai Mihály körösladányi (Bojthi Istvánné nagyasszony veje⁹⁰), Tatai Beniamin Pesten tanuló juratus (valószínűleg Tatai Balla András karcagi pap fia⁹¹) és Laczka Ferenc. Az 1793. április 24-ei ülésén a tanács úgy határozott, hogy „Laczka Ferencz Kisújszállási Notárius Ur ... Ord/inális/Notáriusnak invitáltasson (meghívasson).”⁹² Tehát 1793-ban meghívják a karcagi jegyzői állásra, amelyet örömezt el is fogad a következő feltételekkel: 1.) Hogy alkalmas Lakó Helly számára építtessen. 2.) Hogy esztendőnként Conventioja (a megegyezett bére) szaporíttasson 4. Köből Őszi, és ugyanannyi Tavaszti vetéssel, hozzá Széna, vagy Kaszálló is accedálván (jár). 3.) Hogy Kender föld ugyan mindenkor, Köles, Dinnye, és Tengeri Földek pedig, a mikor osztatnak részére exseindáltassanak (adattassanak). 4.) Hogy akárminémű termésből fűtővel is provideáltasson (segíttessen).⁹³ A karcagi tanács a kérésre azt válaszolja, hogy vetést nem ad, mivel az a korábbi jegyzők fizetésébe sem volt benne. Dinnye, kender és más nyilasosztás ház után történik, tehát a nótáriális telek után fog kapni. A fűtőanyag nincs benne a konvencióban, de alkalmanként segíteni fogják. Házat építenek a számára azon a funduson (telken), amelyet Török Szabónétól elvettek. Az egyezség létrejött, így 1793. november 3-án Nztes (nemzetes) Laczka Ferenc „hivatalba

85 Jászkun kerületi jegyzőkönyv, 1790. 4. p. SZÁL

86 Solutionis Notariorum Localium Districtus Majoris Cumaniae Anno. 1785. die 2. Julij elaboratum. Kunmadaras közig. ir. A fasc.2. No. 36. SZÁL

87 Karcag tjk. 1790. 86., 123.; jászkun ker. jkv. 1790. 125, 129–130. SZÁL

88 Jászkun ker. jkv. 1790. 169. p. SZÁL és ..... A nagykunsági útja kapcsán keletkezett versei: Visszajövetel az Alföldről, Lócsere, Varró Sándorhoz

89 Karcag tjk. 1793. 54. p. Kálmán Sámuel 1793-ban szenátorrá választják, majd 1797-ben már a város főbírájaként van jelen a jászkun kerületi közgyűlésen. Karcag tjk. 1793. 95. p., valmint Jászkun ker jkv. 1797. 11. p. SZÁL

90 Bojthi István főjegyző 1763-ban, majd senator, sőt sedriális asszessor lányának férje. Ld. Kg. tjk. 1789. 8. p., valamint Szentesi Tóth Kálmán: Karcag város főjegyzői 1703-tól napjainkig. In.: Történelmi emlékek a Jászkunság és Karcag multjából. Karcag, 1940. 150–151. p. Tatai Benjámin a Kunmadarasi Liber fundiban 1796-ban, mint nótárius szerepel. Erről Ld. Kormos László: Kunmadaras története, Szolnok, 1967. 84. p.

91 Tatai Balla András a karcagi református egyházközség második lelkesítő álláson volt 1768–1791. években. Ld. Fazekas Mihály: A Karcagi Református Egyház története. Karcag, 1991. 35. p.

92 Karcag tjk. 1793. 54. p. SZÁL

93 Karcag tjk. 1793. május 26. 55–56. p. SZÁL

állítattott” és letette az esküt. Ekkor már édesanyja nem él és testvérei közül is csak egyedül Fazekas András lakik a városban.

1794-ben a Nóbordában mérnek ki a számára portát, amely azonban vízállásos. Ennek rendbetétele sok munkába és költségbe kerül, azért a „szokott taxából” (a megváltási árból) engedményt kér. A tanács elismeri, hogy feleannyit ér, mint a dombosabb helyen lévő jó telkek, de szép helyen, a város közepén található, így a 28 rénes forintot leengedi 20-ra, melyet be kell fizetnie a város kasszájába.⁹⁴ 1803-ban kéri portájának bővítését, amelyen egy szérűt és a takarmányt is el tudja helyezni.⁹⁵ 1807. júniusban ugyancsak portanagyobbitást kér Laczka komisszárius úr, amikor a régi temetőt a Madarasi úton felosztják. (Madarasi u. 13. volt a házszám Szentesi Tóth Kálmán szerint. Később ez a porta lett a Csőreg porta.⁹⁶)

Vagyoni helyzetéről nem sokat tudunk. Fizetése másfélszer annyi lehet, mint a kisújszállási jegyzősége idején.⁹⁷ A készpénz fizetés mellett búza is megilleti. 1797-ben azért instál (azt kérelmezi), hogy árpát is adjanak neki, mivel a saját gazdaságában sem termett.⁹⁸ Ebből arra következtethetünk, hogy hivatalnok létére is rendelkezett földtulajdonnal. Mivel Karcagra kerülésekor már az utolsó redempcionális földosztás is lezajlott, így csak a szülei révén és vásárlással juthatott földhöz. Mint már írtuk 37 öl föld került a nevére, melyet mostohatestvérének adott bérbe művelésre. Jogban való jártassága révén is szaporodhatott a birtoka, mint azt az egyik 1811-ben keletkezett iratból is láthatjuk. Berki Szűts Kata Szabad Mihályné Személyesen valya hogy azon 5 Lánzcallya földből mellyet mostanság E. Commissarius Laczka Ferencz Urnak hosszas fáradozásai által Törvényesen meg nyert, a'béli hasznos szolgálattyaért az említett Urnak, és Maradékinak a' Gergelyen egy Lánzcallyát örökösön által adott.”⁹⁹

Az 1800. évi kalendáriumban már mint *kerületi ülnök* szerepel D. Franciscus Latzko, azaz Laczka Ferenc úr.¹⁰⁰

A főjegyzői állást Karcagon 1805-ig tölti be, amikor is elnyeri a *nagykun kerületi comisszáriusi (csendbiztosi, rendőrkapitányi) hivatalt*. Ez az állás még nagyobb mozgásteret biztosít neki, de a ranglétrán a nagykun kerületi esküdségnél feljebb nem jutott. Mint nagykun kerületi komisszárius hozzátartozott az utak, hidak ellenőrzése. Így 1806-ban az ő irányításával épült meg a karcagi Zádor-híd, mely még ma is áll.¹⁰¹ A városban 1820-ban *főbíróként* ténykedik.

Az állami hivatali állás mellett az egyháznál is számítanak rá, mint jegyző. 1807-ben megválasztják *generális notáriusnak*. Mint eklézsiái jegyző szervezi a Debreceni Kollégium újjáépítésének támogatását, rendezi az eklézsia irattárát, mutatót, regisztrációt csinál az

94 Karcag tjk. 1794. 149. p. Megjegyezzük, hogy a Nóborda a Madarasi és a Varró utcák közötti szakaszon volt. Egyik szomszédja Karsa Mihályné volt 1797-ben. Kg. tjk. 1797. 33. p. SZÁL

95 Karcag tjk. 1803. 74. p. SZÁL

96 Szentesi Tóth Kálmán: Történelmi emlékek a Jászkunság és Karcag múltjából. Karcag, 1940. 83. p.

97 Erre abból következtettünk, hogy 1785-ben Kisújszálláson a főjegyző 100 Rft-ot, Kardszagon 142 Rft-ot kapott. Ld. Kunmadaras A. fasc.2. No. 36.! SZÁL

98 Karcag tjk. 1797. 115. p. SZÁL

99 Karcag tjk. 1811. 41–42. p. SZÁL

100 Calendarium 1800. Buda. 217. p. a karcagi Gimnázium Könyvtárában

101 Karcag tjk. 1806. október 2. – közölte Szentesi Tóth Kálmán: Történelmi emlékek a Jászkunság és Karcag múltjából. Karcag, 1940. 152. p.

anyaghoz. Új pecsétnyomót is csináltat a karcagi egyházközségnek (1806-ban), ellenőrzi a kurátorok munkáját (1797–1806).¹⁰² 1802-ben a tűzvész áldozatául esett Debreceni Kollégium újjáépítéséhez maga is ad 2 Ft-ot.¹⁰³ 1836-ban egykori karcagi iskolájáról sem feledkezik meg végrendeletében. 100 váltóforintot hagy a fiú iskola tanítói szobájának fűtésére.¹⁰⁴

Laczka Ferencnek vonzódása van az íráshoz. Szinnyei József lexikona úgy tartja nyilván, hogy verselgető egyén, akinek többek között 1799-ben a Magyar kurír is közölt néhány versét.¹⁰⁵

Vig emlékezet József napján

Horac 3-ik Könyvének 21-ik Énekéből

*O Velem csak nem egy idős tonnám, akár bús panasz
Vagy csintalan tréfák, akár mord garázdaság van*

az

Abrontsod közt, vagy a' velem

Már nem igen köz szerelem,

Vagy a' bostránkoztatás

Nélkül való szunyadás

Még eddig csak a' kiméllő Lopótskán kóstolgattam,

A' mit benned e' különös órára tartogattam:

De ma, pihent vénségedbe,

Csapot ütök fenekedbe,

Akármit szürtek Mádonn

Gyomrodba az aknádonn.

Nem illik Steöszel Józsefért kerti boronn vigadni;

Tűz kell ide: maga is ma Tokait fog fel adni

Nem sajnálja jobb borait,

A' durva gondok ráczait

Néhánykor ki feszíteni,

'S lankadt kedvét hevíteni.

Sok komor elmékenn tészel te nyájas erőszakot,

Nállad a' bő beszéd' kúltsa; te nyitogatsz ablakot

A' böltseknek titkaihoz,

Mert a' jó bor sok szót ki hoz.

Te tartod az inségben

Lévöt jó reménységben.

¹⁰² Heves Nagykovácsi egyházmegye protocolluma alapján. TITREL

¹⁰³ Karcag református egyházközség gondnoki iratai 1802. Karcag

¹⁰⁴ Az 1836. december 14-én kelt végrendeletből (mely a karcagi ref. egyház 1836/39 iratanyagában található) idézi a részletet Kurucz János 13. p.

¹⁰⁵ Szinnyei József: Magyar írók élete és munkái. Bp., 1914. 616. p.

Még az el-esett szegény is, tüzednek szikrájától,
Fel-hevülvén, nem ijed meg a' maga árnyékától:

Oda beszéll az Ispánynak

A' haragos Katonának,

Bár kezét kardra veti,

Káromlásit neveti.

De benned van az az erő, te áldott szöllő' leve,
Kivált mikor hatalmadat a' szép szerelem' heve

Egészszen addig neveli.

Míg a' métsnél, a' reggeli

Nem is várt idő' pontya,

A Vig gyűlést el bontya.

Irta Laczka Ferentz Kardszagon¹⁰⁶

[József napi köszöntő]

Clio, ki a' történt dolgokat esméred,

Hangos énekléssel ki nevét ditséred:

Méltó lessz e' arra a' tüzes **Attila**,

Vagy **Arpad'** hatalmas szablyája és nyila?

Leel hírével is van a' világ tele,

Ki **Konrádot** tsak a' kürtel ütötte le.

István, ki el üzvén a' Pogány babonát,

Először viselte a' Magyar Koronát,

Nagy emlékezetre örökké érdemes

Második **Andrással**, ki a' Magyar Nemes

Szabadságnak, talám nagy mezőt is hagyott.

Tedd utánna **Lajost**, ama Nagyot,

És az igaz **Mátyást: Mátyást**, a' Magyar Vért,

Kinek Báltya is, kár hogy több időt nem érte

Ha szép a' Hazáért mind halálig vini,

El nem hagylak téged énekemből **Zrini**

Ó Szigeti Bajnok. Azután **Thrésiát**

Mondjam e', vagy annak ditső **József Fiát**,

Nem tudom. Ah hamar el vétetett Attya

Rövid Országidnak, tsókolva sirattya

Músám hamvaiddat, **Leopold!** A' kedves

Sándorért még most is sok Magyar szem nedves:

Kinek üress helyét tsak az bé tölteni

Méltó, a' ki által lehet reményleni,

106 A József napi borversben Stószel József jászkun főkapitány neve van említve. Magyar kurir, 1799. 343–344. p. Országos Széchenyi Könyvtár. (A továbbiakban: OSZK)

Hogy a' **Jósef** névvel bé telik a' csorba,
'S ki pótlódik a' kár, melly esett **Sándorba**.
Laczka Ferencz¹⁰⁷

Majalis

Horác első Könyvének 4-ik Énekéből

A' Tavasz a' fagyos földre
Csak egy szellőt lehellett,
'S hogy azt fesse pázsit zöldre
Ennél egyéb nem kellett
Olvad a' jég a' vizeken,
Lotsogó van a' réteken
A' magos dombok mellett.
Aklot, jászlot el hágy a' ló,
Oda szét legelni:
Nem kell a' füstös Istálló
A' Béresnek tüzelni;
Katzér szüzek az ifjakkal
Bé nem győznek a' játékkal
Hóld világon is telni.
Most lehegjen a' füvegenn
Kökörtsin zöld ciprussal
Vagy a' tavaszi mellyen
Kékellő Jácintussal.
Ebédelly a' zöld fa alatt;
Oh bé kedves gyenge falat.
A' Sóska bárány hússal!
A' szegények kunyhójára
Nem különben rá talál
Mint az Uri Palotára
A' sárga lábú halál.
Nohát e' rövid életed,
'S a' mennyibe rajtad áll.
Mert ha egyszer el költözöl
Az árnyékok helyére,
Sem Tokajit nem öntözöl
A' kívánsi gégére,

L. F.¹⁰⁸

107 A szerkesztő egyértelműen utal arra, hogy József és Sándor napján eszébe jutott, hogy a jászoknak és a kunoknak mostanában a bíráik (palatinus) és főkapitányaik is e neveket viselték. Horáciusz első könyvének 12. énekét olvasta mostanában. E bevezető után közli Laczka Ferenc versét. Magyar kurir 1799. 480. p. OSZK

108 Magyar kurir, 1799. 632. p. OSZK

Sajnos több versére nem bukkantunk. Feltételezzük, hogy vele is találkozhatott Csokonai Vitéz Mihály karcagi látogatásai közben (1794, 1800) és kapcsolatot tartottak fenn. Ennek bizonyítékát látjuk Csokonai Tréfás Magyar Dal című versében, mely így kezdődik:

„A' mint beszéll Trattner, Patzkó,
 Most jött ki eggy Istória. –
 Nem jó benne, mondja Latzkó,
 A' sok Teketória.
 Ha semminél több Valami,
 tsak Probatio Calami,
 Mind az a' mi!... ”¹⁰⁹

Hivatalos beadványai, levelei megtalálhatók a Jászkun Kerületi Levéltárban és a Nagykunsági Református Egyház irattárában. Példaként itt most két levelét közlünk. Az egyiket mint kisújszállási jegyző írta Nagy István túrkevei bíróhoz, a másikat kerületi komisszáriusként fogalmazta.

„Nemzetes Nagy Jóakaró Biró Uram!

Jónás János Uramnak, az Etségi Arenda eránt némelly Kis Ujj Szállásiai ellen indított Processusának (perének) meg ítélese a' Kevi N/emes/. Törvény Székre lévén bizattatva, Sőt ugyan az által már exequalva is lévén, mind ez idáig várták az Alperesek, hogy a' N/emes/. Kapitány Széknek referaltasson, honnan ki kérvén, apellatájokat fel tehessék, de mivel mind ez ideig referalva nincsen, a' mint éppen most értem Kapitány Uramtól, kötelesen kérem N/em/z/e/tes Biró Uramat, hogy azon processus mindjárást referalni ne terheltesse, hogy a' legközelebb bé következő Sedriáról ki ne maradjon. Mellyet el várván illő tisztelettel maradok. Kis Ujj Szállás 7-a Januar 1793.

N/em/z/e/tes Biró Urna/k

igaz köteles Szolgája
 Laczka Ferencz. ”¹¹⁰

„Bizodalmas Nagy jóakaró Biró Uram!

A' Transportok Levelebeli mentekezés mind igaz, a' nép magának is kaszáll, e' Városnak is, az Uraságnak is, Város házát is épít, de melyik leszsz az első ha a' Király d/o/lgát ezek mellé teszem? Nem kell el tsüggedni, hanem mennél nagyobb e' tette, annál inkább iparkodni kell, mert most is nagyon rá nőtt Kevire a' restantia, bűni kellene az alól! Megy most egy reportitio (adókivetés) /: talán mostanság nem is leszsz több olly formán érttem; akkor majd nyugodjunk de addig nem:/ abban Kevi 2622 vel tartozik: majd meg

109 Csokonai Vitéz Mihály a verses levelet Mátyássy József kecskeméti poétához 1794-ben írta. A kézírathoz a Kecskeméti 1999. január 15-én megrendezett Mátyássy József emlékülésen jutottam. Megjegyzem, hogy Trattner és Patzkó korabeli nyomdászok. Van olyan vélemény, aki a Latzkót a László korabeli becenév formájának tekinti. Én azonban megkockázatom, hogy e versben Laczka Ferenc neve szerepel. Mint korábban utaltam rá, Laczkó formában is gyakran írják még ekkor. Az 1987-ben kiadott Csokonai verses kötetben A semminél több valami címmel jelent meg, amely szövegében a közzétevő a Latzkót Lackó formában jelentette meg. Ld. Csokonai Vitéz Mihály: Versek (Nagy klasszikusok) Bp. 1987. 249–250., 787. p.!

110 Túrkeve tjk. melléklet. 1793. No. 11. rsz: 165. SZÁL

A Laczka család története

láttya abból Biró Úr, hogy kisebb Helység is többet vitt Kevinél; ki kell ám ebből mosdani. Egy szóval ezen reportitio olly engedelem nélkül való mint a' halál. Deputátus (küldöttség) jöjjön még pedig előre. Igen szeretném, ha harmad nappal elébb meg tudhatnám mikor jönnek. Szíves jóakarattyaiba ajánlva maradok.

Karczag, 10. Juny 1810.

Tisztelt Biró Ur

kész köteles Szolgája

Laczka Ferencz mk. ¹¹¹

1803-ban a városi levéltár számára megszerezte a Debrecenben tartott országgyűlés jegyzőkönyvét és az artikulusokat. „Ez alkalmatossággal Ord. Notar. Latzka Ferentz az Archivumnak (levéltárnak) ajándékozza 1791-dik esztendei Ország Gyűlésinek Collectióba (gyűjteményben) lévő hasonló Diáriumát.”¹¹²

Életének karcagi szakaszát jórészt második feleségével tölti. 1795. június 17-én feleségül veszi Karcagon Kerekes Zsuzsánnát, akit 1809. május 3-án 35 éves korában ugyancsak eltemet.¹¹³ Ebből a házasságból négy gyermek születik (Ferenc: 1797–1866, Lajos: 1801–1802, Mária: 1803–1803, Mária: 1805–1870), akik közül azonban csak Ferenc és Mária éri meg a felnőtt kort. A gyermekek mellé az özvegy új anyát hoz 1809-ben. Debrecenben Orosz József özvegyét Szentesi Máriát veszi feleségül.

1844-ben hal meg. Sírja a karcagi Északi temetőben van. Az 1970-es évek második felében tekintélyt parancsoló fejfája még megvolt, melyre tevékenységének egyik igen fontos momentuma volt vésve: az ő idejében volt a városban az első himlő elleni védőoltás.¹¹⁴

Felhasznált irodalom

- A Debreceni Főiskola tanulóinak névsora*, 1908: In: Thury Etele: Iskolatörténeti Adattár II. Pápa 1908
- Asztalos Miklós*: A Wittenbergi egyetem magyarországi hallgatói. In: Protestáns Egyháztörténeti Adattár XII–XIV. évf. Calendarium 1800. Buda, 1800
- Fazekas Mihály*: A Karcagi Református Egyház története. Karcag, 1991
- Fényes Elek*: Magyarország geographiai szótára II. k. Bp., 1851 (utánnomás 1984)
- Herpay Gábor*: Nemes családok Debrecenben. Debrecen, 1925
- Illéssy János*: Laczka család. In: Nagy Iván (szerk.): Családtörténeti Értesítő II. évf. 1900. június–július 6–7. füzet. 140–144.p.

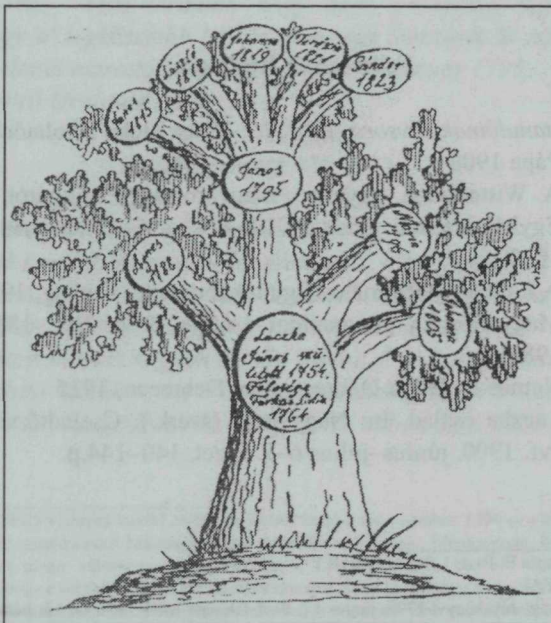
111 Túrkeve közíg. ír. 1810. Capsa E. Fasc. I. Nr. 61. SZÁL

112 Karcag tjk. 1803. 44. p. SZÁL.

113 Karcagi református házassági anyakönyv, 1795. június 17. Első felesége halála után bő két héttel már oltár elé vezető Kerekes Mihály hajadon leányát Zsuzsánnát. A házassági tanúk: „Tiszt/eletes/ Préd/ikáto/r Átsi Péter és Tisza SzentImrei Tiszt/eletes/ Préd/ikáto/r Fazekas István”. A halálozási adat: Karcag református halotti anyakönyv, 1809. máj. 3.

114 A fejfát még a szerző 1974-ben az Északi temető felmérésekor lefotózta, de az 1990-es évek vége felé már hiába kereste.

- Kázmér Miklós:* Régi magyar családnevek szótára XIV–XVII. század. Bp., 1993
- Kormos László:* Kunmadaras története. 1967. 76.p.
- Kurucz János:* A Nagykunságban „lakozott” Laczka család. Karcag, 2002
1799
- Magyar Kurir*
- Nagy Károly:* A Tiszántúli Református egyház Kerület története. Debrecen, 1939
- Örsi Julianna:* A Jászkunság összefogása. Nagykunsági (Karcag) redemptusok névsora (melléklet). In: Bellon Tibor – Örsi Julianna (szerk.): A Jászkunság összefogása. Karcag, 1996
- Örsi Julianna:* Laczka János élete és kapcsolata nagykunsági környezetével. In: Rideg István (szerk.): Laczka János emlékezete. Karcag, 1999. 123–220. p.
- Szepsi Laczkó Máté* krónikája 1521–1624. In: Mikó Imre: Erdélyi történelmi adatok III. kötet. Kolozsvár
- Szinnyei József:* Magyar írók élete és munkái. Bp. 1914
- Tóth Dezső:* A Hevesnagykunsági református egyházmegye múltja. Debrecen, 1941
- Szentesi Tóth Kálmán:* Történelmi emlékek a Jászkunság és Karcag múltjából. Karcag, 1940
- Thury Etele:* Kis Bertalan és Muzsay Gergely dunántúli ág. hitv. ev. püspökök egyházlátogatási jegyzőkönyve 1631–1654. In: Stomp László (szerk.): Magyar Protestáns Egyháztörténeti Adattár VI. évf. 1907. (11–193) 70. p.

Laczka családfa